

הלכות פסח סימן תלד תלה

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק טז]

אפוטרופוס של יתומים חייב לבדוק ולבער ולקבל⁽¹⁰⁾.

10) וכפי שכתב השו"ע (ה"מ סי' רצ ט"ו), שאפוטרופוס של יתומים חייב לעשות להם בממונם כל מצות עשה שיש לה קצבה ממונית, בין שהיא מדברי תורה ובין שהיא מדברי סופרים.

[משנ"ב שם]

ואם עבר ולא בער ולא בשל וקבר עליו הפסח⁽¹¹⁾.

11) כלומר, ולא מכר את החמץ, כן כתבו החק יעקב (ס"ק טז) והחיי ארם (כלל קיט סכ"ה) שציון השער הציון (ס"ק כד) [שם מכר את החמץ היתומים לא נזוקו מכך שלא ביער ובטל].

[משנ"ב שם]

פיון שאינו חייב אלא בפשיעה⁽¹²⁾.

12) ולקמן לגבי מי שהופקד אצלו חמץ, שכתב השר"ע (סי' תמג סי"ב) שהנפקד חייב למכור, כתב המשגיב שם (ס"ק יב) שנחלקו אחרונים אם נחשב הוא כפושע אם לא מכרו, וצידד בדעת הסוברים שאין זו פשיעה.

[משנ"ב שם]

פרי"מגדים, ועין שם עוד מה שכתב פנה"א⁽¹³⁾.

13) שם כתב (א"א ס"ק ט), שכיון שאם אין לקטן אפוטרופוס אפשר שאין החמץ נאסר משום חמץ שעבר עליו הפסח, לפיכך אפוטרופוס ששכח למכור חמץ של יתום והגיעה השעה השישית, יסלק את אחריותו מהחמץ, ובכך יהיה החמץ מותר לאחר הפסח.

[משנ"ב ס"ק יט]

מקל מקום הפסול טוב יותר שתעשה בעצמה בלשון שמבינה⁽¹⁴⁾.
14) משמע מלשונו שמעיקר הדין יכולה היא לבטל על ידי שליח, ואף על פי שהביטול אינו אלא דיבור ומילי לא מימסרן לשליח (כלומר, שליח לדבר הנעשה על ידי ריבור אינו יכול למנות שליח אחר לעשותו, כתב בשו"ת יהודה יעלה (ארי"ח סי' קכ"א) שכיון שהביטול מוציא את החמץ מרשות הבעלים, אין זה נחשב 'מילי' אלא מעשה. באופן אחר כתב שם, שהטעם שאשה יכולה לבטל את חמצו של בעלה, אינו משום שאומרים אנו שהוא ממנה אותה לשליח על הביטול, אלא משום שאשתו כגופו, וממילא יכולה היא למנות שליח על הביטול, כשם שהבעל עצמו יכול למנות שליח לכך.

סימן תלה

דין מי שלא בדק בלילה י"ד

[משנ"ב ס"ק ב]

ולאסר שנקר מחנך לבדוק פנה"א, שקמא ישכת עוד הפעם⁽²⁾.

1) ולענין עשיית מלאכה, אבילה או לימוד, שאסר השר"ע לעיל (סי' תלא ס"ב) לעשותם קודם שיבדוק את החמץ, כתב המשגיב שם (ס"ק ה) שהוא הדין כשלא בדק בלילה וזכר ביום שלא בדק, שעליו לבדוק מיד, ואסור לעשות דברים אלו קודם שיבדוק. ואם זכר קודם תפילת שחרית, כתב הבן איש חי (שנה ראשונה פ"ו צו אות ג) שיתפלל ולאחר מכן יבדוק.

2) אמנם, לעיל (סי' תלג ס"ק ה) כתב על פי הגמרא (פסחים ד, א) בטעם הרב שמי שלא בדק בלילה ובדק ביום, שיקדים לבדוק בבוקר, שהוא משום שורזים מקדימים למצוות (הערת השונה הלכות ס"א).

[משנ"ב ס"ק ג]

אף על פי שאינו יכול לשרפו ביום טוב⁽³⁾, מקל מקום יוכל לקפות עליו פלי עד מוצאי יום טוב, גדלקמן פסיקין תמ"א. ויש חולקין נסוכין דקיום טוב לא יבדק, רק פתלו של מוצאי וכו', דאם לא בשל חמצו קדם הפסח, אפשר שיבדק אף ביום טוב⁽⁶⁾.

3) ובטעם האיסור כתב לקמן (סי' תמו ס"ק ו), שמאחר שהבערה זו אינה לצורך היום, לא הותרה ביום טוב.

4) ולטלטל את החמץ ביום טוב מחוץ לרשותו, כתב הרמ"א לקמן (שם סי' א) שאסור, וביאר המשגיב שם (ס"ק ה) שהוא משום שהחמץ נחשב כמוקצה, כיון שהוא אסור באכילה ובהנאה. עוד כתב שם (ס"ק ד), שאם היה החמץ נותר בטלטול, לא היה די בבפיתת בלי, אלא היה צריך להוציא את החמץ מרשותו.

ובבדיקת חמץ ביום טוב שלא הותר אלא לכפות עליו את הכלי, כתב המגן האלה (ס"ק ב) שאינו מברך על בדיקה זו, שכיון שאינו מבטרו, אי אפשר לברך ברכת 'על ביעור'. ומה שבבדיקת חמץ בלילה ארבעה עשר מברך על ביעור אף שאינו מבטרו בזמן זה, היינו משום שצדיק לא הגיע זמן הביעור, אם כן הבדיקה יכולה להיחשב כתחילת מעשה הביעור, ולכן אפשר לברך עליה ברכת 'על ביעור', מה שאין כן ביום טוב שכבר הגיע זמן הביעור, כשבדק חמץ וכופה עליו את הכלי אינו יכול להיחשב כתחילת הביעור, ולכן יברך בחול המועד בשעה שמבטרו.

5) ואפילו לדעת הסוברים שבאופן שלא ביטל את החמץ מותר לשרפו [כמובא בשערי צדק (ס"ק ו)], כתב הבי"ח שהיינו דוקא לגבי חמץ יהודי, שעובר בשחייתו על איסור 'בל יראה', מה שאין כן לגבי חמץ שאינו יהודי, אין עוברים עליו משום איסור 'בל יראה', ולכן אין חייב לבדוק אהריו.

6) וביאר הפרי"ח שם, שדבריו הם כפי מה שהוכיח לעיל (סי' תלא ס"ק א) שלא כדברי הבי"ח (הג"ל), אלא גם על חמץ שאינו יהודי עוברים מן התורה ב'בל יראה', ולכן יש לבדוק אהריו כדי לבערו. ואם נזכר בשבת שבתוך הפסח שלא בדק, כתב השר"ע הרב (סי' א) שאין לבדוק, שהרי הבדיקה צריכה להיות לאור הנר (כמבואר בשו"ע לעיל (סי' תלג ס"א)), ובשבת אסור לטלטל את הנר.

[משנ"ב שם]

דאין אדם מוריש אסוקא לקרבה⁽⁷⁾, ויש חולקין נסוכין דבגל גוני מחנכים היוצאין לקרבה ולבער⁽⁸⁾.

7) ולכן אף אין החמץ נאסר לאחר הפסח, שהרי היוצאים לא היו מחוייבים לבערו, ואין חל עליו דין חמץ שעבר עליו הפסח. ובאופן שבעל החמץ מת לאחר זמן האיסור מן התורה, כגון בערב הפסח לאחר הצות, או בימי הפסח, כתב בשו"ת נדע ביהודה (ארי"ח מהדו"ק סי' ב) שהחמץ מותר בהנאה לאחר הפסח, שאף על פי שהיה חייב לבערו ולא ביער, מ"מ אין החמץ נאסר מחמתו, משום שהקנס חל במוצאי הפסח, וכיון שמת קודם לכן לא חל עליו הקנס, וגם על הבנים אינו חל, כיון שהם לא חטאו.

מאידך, החו"א (ארי"ח סי' קיח ס"ק ד) כתב שבאופן שמת בימי הפסח, נאסר החמץ בהנאה מחמתו, כיון שהיה מחוייב שעה אחת לבערו. וכתב השו"ת הלכות (סי' תמח ס"ה) שמדברי המשגיב (שם ס"ק ב) שהתיר חמצו של גר שמת קודם הפסח, משמע כדעת החו"א, שבאופן שבעל החמץ היה חי שעה אחת בימי הפסח, נאסר חמצו בהנאה.

וגם באופן שבעל החמץ מת בערב הפסח לאחר הצות, צידד החו"א (שם) שהחמץ נאסר בהנאה לאחר הפסח, שאף על פי המשך במילואים עמוד 4

מילואים הלכות פסח סימן תלב תלג המשך מעמוד קודם

סימן תלג

דיני בדיקת החמץ

[משניב ס"ק א]

לאור הגר"י וכו', שצליגה יוכל לבדוק גם בחורין ופקדון¹⁰.

1) ולענין אם מותר לבדוק לאור פנט השמלה, ראה מה שכתבנו לעיל (סי' תלא ס"ק א).

2) משמע שמעלת הבדיקה בנר היא בשביל בדיקת החורים והסדקים. ומקומות שאפשר לבדוקם היטב על ידי מישוש היד או

כיבוד כמטאטא וכדו', כתב הא"א (כוטשאטש סי' תלד ס"א, וברעת תורה סי' בשמו) שאין מצוה לבדוק בנר דוקא נאולם כתב, שלאחר שבדק באופן זה יבדוק בנר 'בהעברה בעלמא'. וכן כתב הגר"ש אויערבך (הלכות שלמה פסח פ"ה דבר הלכה אות א, וכן דעת הגרי"ש אלישיב (הערות פסחים ח, ב ושבות יצחק פסח פ"ד אות ב), מאידך, דעת הגר"נ קרליץ (חוט שני פסח פ"ד ס"ק א עמ' פא) שאף במקומות אלו אין די בכיבוד ומישוש, אלא יש לבדוקם לאור הנר או לאור החמה. וראה מה שכתבנו להלן (סי' קמח) לענין בדיקת הכיסים.

הלכות פסח סימן תלד תלה המשך מעמוד ז

לבדוק את החמץ בערב יום טוב ונכר רק ביום טוב שני, יתחייב בדיא לבדוק אחריו.

[משניב ס"ק ד]

יבדק לאתר הפסח¹¹.

11) הזמן הראוי לבדיקה זו, כתב המגן האלף (סי' ג) שלכתחילה יבדוק בליל מוצאי החג, אולם אם לא בוק בלילה, יבדוק ביום, ולא ישהה את האיטור אצלו עד הלילה הבא.

ואף לענין קדירות שהשתמש בהם חמץ בימות השנה, שכתב השו"ע לקמן (סי' תנא ס"א) שצריך קודם הפסח לשפשף היטב כדי שלא יהיה חמץ ניכר בהם, כתב המשניב שם (סי' ו) שאם לא שפשפן קודם הפסח, ישפשפן בימות הפסח, ואם לא שפשפן בימות הפסח, ישפשפן לאחר הפסח, כדין המבואר (כאן) לענין מי שלא בוק חמץ קודם הפסח.

[שעה"צ ס"ק יו]

צריך ציין אם נסר לסדליק נר בשביל זה פ"ס¹², אפלו היכא שלא כפ"ס¹³.
12) מה שהזכיר בלשונו 'ביום', משום שבלילה יוכל לקחת את הנר שהחליק למאור.

13) בבאיור הספק כתב בספר שערי זכרון (ח"ז אריח סי' קז אות ט), שביק שאין המצוה נעשית בגוף הנר, אלא שעל ידי הנר מקיים את מצות הבדיקה, יתכן שדבר זה אינו נכלל בהיתר של 'מתוך שהותרה לצורך הותרה גם שלא לצורך'. וראה משניב לקמן (סי' תקיד ס"ק א) ומה שכתבנו שם.

שדין חמץ שעבר עליו הפסח הוא קנס מדרבנן, ואפשר לסמוך בזה על הראשונים שפסקו כדעת רבי שמעון (פסחים כח, ב) שאין חמץ נאסר כשהיה מן התורה קודם הפסח, ואם כן החמץ אינו נאסר לאחר הפסח מחמת המת, מי"מ נאסר הוא מחמת היורשים, שהרי לדעה זו של הראשונים החמץ עדיין אינו אסור בהנאה, ויש בו דין יחשה.

8) וטעם הדבר התבאר בדבריהם (א"ר ס"ק ב), וש"ע הרב קרא ס"ק א, שסברו שלהלכה אדם מוריש לבניו דבר האסור בהנאה.

[שעה"צ ס"ק יז]

אבל בלא בטלו יוכל לטלטלו ולקבועו¹⁴ וכו', אף לו לטלטלו¹⁵.

9) ובטעם הדבר כתב המשניב שם (סי' ו), שאיסור 'טלטול' שהוא מדרבנן נרחק מפני איסור 'בל יראה' שהוא מן התורה, ובטעם דעת המתירים גם לשרוף את החמץ, כתב שם שמתוך שהותרה הבערה לצורך הותרה גם שלא לצורך, כגון זה שהוא צורך היום קצת.

10) ואף לדעת אלו, מי שמצא חמץ ביום טוב שני, כתב במשניב לקמן (סי' תמו ס"ק ח) שאם לא ביטל את החמץ (ויש בו שיעור כית, שעובר עליו לכל הדעות באיסור 'בל יראה') יש לסמוך על דעת השו"ע שם (סי' ב) שיום טוב שני דינו כחול המועד לענין שאינו כופה כלי על החמץ, אלא מטלטלו ומשליכו לים או לבית הכסא, שהרי אף ביום טוב ראשון לדעת רוב הראשונים מותר לעשות כן. ולפי זה, אם שבה

הלכות פסח סימן תלו המשך מעמוד ט

השתמש בחמץ בחורו, מי"מ יבדוק בלא ברכה. והוסיף, שהייבים בחורי הישיבה לבדוק גם את שאר הנקומות שבהם הם משתמשים, כגון חדר המדרגות והמעבר לחדרים, ובאופן שאין הבהורים בודקים את חדרם, ויהיה הגר"נ קרליץ (שם) שמוטל על הנהלת הישיבה לבדוק את החמץ בחורי הישיבה.

מאידך, דעת הגרא"ל שטיינמן (קותרס ימי הפסח עמ' קפט), שביק שאין לבחורי הישיבה זכות וקנין בחוריהם, והנהלת הישיבה יכולה לסלקם מהם, אין להם לברך על בדיקת חוריהם.

8) ומי שהפקיד את מפתח ביתו אצל אדם אחר, כתב הבי"י (כאן) בשם התר"י (פסחים ד, א ד"ה אם) שאף לדעה זו אין הפקד חייב בבדיקת הבית, ורק השוכר חייב בכך, כיון שרצה להחזיק בבית ולקטתו.

שבפנימיות הישיבה כדי לבדוק, ראה מה שכתבנו בבחייל לעיל (סי' תלו ס"א ולא יברך).

דעת הגר"י קניבסקי (ארוחות רכנו ח"ב עמ' ח), שאף על פי שמעיקר הדין יכול בחור ישיבה לברך על בדיקת חורו, ואף אם לא יהיה שם בימי הפסח (שהרי עדיף הוא משמש בית הכנסת, שלגביו כתב המשניב לעיל (סי' תלג ס"ק מג) שיכול לברך על בדיקת בית הכנסת), מי"מ למועשה ישמע את הברכה מאביו בביתו ויעזור קצת בבדיקת הבית, ולאחר מכן ילך לישיבה לבדוק את חורו (והוסיף, שההליכה עצמה אינה נחשבת הפסק).

דעת הגר"נ קרליץ (חוט שני שם), שרק באופן שהבחור דר בחורו שבישיבה בימי הפסח מוטל עליו לבדוק את חורו בברכה, אבל כשאינו דר בישיבה בימי הפסח, אף על פי שחייב לבדוק את חורו מחמץ (ואפילו באופן שלא היה החמץ שלו, מין שעל כל פנים

הַלְבוּת פֶּסַח בַּיּוֹם תַּלְדַּר תַּלְהָה

ברייזן. (יז) אַם אֵין הָאִישׁ בְּבִיתוֹ יִבְטַל בְּמִקּוֹם שֶׁהוּא, (יח) וְאִם (ט) [ח] אֵינוֹ עוֹשֶׂה כֵן, טוֹב (יט) *שֶׁתִּבְטַל אֲשֶׁתּוֹ:

תַּלְהָה דִּין מִי שֶׁלֹּא בָדַק בְּלַיִל י"ד, וּבּוֹ סָעִיף אֶהְדֶּה:

א מַשְׁנֵה פְּסָחִים י
וּבְסוּדוֹ הַחֲסוּדוֹת,
וְכִן פְּסָחֵי הַיָּדוּד
וְהַמְּבִיטִים

א *לא בָּדַק בְּלַיִל י"ד, יבְדַק (ב) בַּיּוֹם י"ד (ב) בְּאִיזוֹ שָׁעָה שֶׁיִּזְכָּר מֵהַיּוֹם. לֹא בָּדַק בַּל יוֹם י"ד, (ג) יבְדַק (ג) בְּחוּף הַפֶּסַח. לֹא בָּדַק בְּחוּף הַפֶּסַח (ד) יבְדַק לְאַחַר הַפֶּסַח. בְּדִי שֶׁלֹּא יִכְשַׁל בְּחֻמְצָה

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

[ח] אֵינוֹ. עֲבַחֲשׁוּ. וְעַן הַלֵּקוּט סִימָן רט שֶׁפֶּסַחֶפֶק בְּבִטּוֹל ע"י שְׁלִיחַ, וּבְטוֹר וְקַצִּיעָה פֶּסַח דְּאִשְׁתּוֹ בְּלֵי רְשׁוֹת צְרִיפָא מְשַׁלְּחִין בְּרִשְׁוֹת, וּבְחֻמְצָה הַבֵּיא בְּשֵׁם הַרְמִיעַ בְּאֶלְפִסִּי חֻצָּא שֶׁצִּדְתּוֹ דְּגַבִּי חֻמְצָה מִתְּנֵי בְּטוֹל ע"י שְׁלִיחַ, כִּינֵן דְּאֵינוֹ בְּרִשְׁוֹתוֹ כִּי בְּגַלִּי מִלְּקָא כִּינֵן, וְכֵן דְּבַעֲחָיִב זְכִית הוּא לוֹ, וְהַעֲיָג דְּשִׁלְּא מְדַרְשׁוֹ אֵינוֹ בְּכַסּוֹל מ"מ ע"י שְׁלִיחַ וּמְדַרְשׁוֹ יְכוּל לְבַטַּל, וְעִישׁ, וְכִיכ פְּסִים פְּתִיחָה: מִי שֶׁבֵּא לוֹ חֻמְצָה בְּבִינָה וְיִשְׂרָאֵל שֶׁהָיָה שָׁם בְּשִׁלּוֹ, לֹא אֶרְבִּין קִנְיָה וְכִן כִּי, יִצִּישׁ עוֹד בְּחֻמְצָה בְּשֵׁם הַרְמִיעַ דְּאִשְׁתּוֹ וְכִינֵן שֶׁאֵשׁ לֵהָם רְשׁוּת לְאָכַל מִשְׁלוֹ מִקְּסָבְרָא שֶׁאֵשׁ לֵהָם רְשׁוּת לְבַטַּל וּמִשֵּׁר נְטִי שְׁלִיחַ. וְהָרָא שֶׁשָׁם

מִי שֶׁלֹּא בָּדַק חֻמְצָה קִדְּם זָמַן אֲסוּרָה וְכַתּוּב, אֵין הַיּוֹרְשִׁים מְכַרְכִּין עַל הַבְּדִיקָה וְכַעֲדוֹ

בְּאִיר הַלְבָּה

וְגַם הַמְשַׁלַּח צָרִיף לְבַטַּל וְכֵלָא זֶה אֵינוֹ מוֹעִיל, וְעַן שָׁם עוֹד מֵה שֶׁכָּתוּב בְּזֶה, אֲסוּרָה מְעַתָּה שֶׁגַם הַגְּרִיז מִמִּקְפָּה צֶל דְּבָרֵי הַמְּגַזְּרִים וְהַמְּגַזְּרִים דְּמִפְּסָחֵם בְּנִתְּנָה גַם עַל הַבְּטוֹל, וּמִכָּל מִקּוֹם נִרְאָה דְּכָל זֶה אִם נִסְעָה בְּדָרָה וְעָשָׂה שְׁלִיחַ קִדְּם וְנִסְעָתוֹ לְבָדִיק חֻמְצָה, אֲכָל פְּשָׁעָה בְּבִיתוֹ וּמִכְּשָׁל לְאַחַר לְבָדִיק, כְּדָאִי צָרִיף לְבַטַּל בְּצַבְטוֹ, אִם לֹא שֶׁצָּמַח פְּתִיחָה עַל הַבְּטוֹל פְּסָחֵן: * שֶׁתִּבְטַל אֲשֶׁתּוֹ. עַן

דְּלִמָּאָן נִגְנָסָה? [פְּרִי־מְגִידִים, וְעַן שָׁם עוֹד מֵה שֶׁכָּתוּב בְּזֶה]:

(יז) אַם אֵין הָאִישׁ בְּבִיתוֹ, וְלֹא מִנָּה (כט) שְׁלִיחַ לְבַטַּל. וְלִפִּי מֵה שֶׁפְּתַבְּנֵנוּ מִקְּדָם הָיִשׁ מִחֲמִירִין דְּלֹא מְהַנִּי שְׁלִיחַ לְבַטַּל, נִכּוֹן שֶׁיִּבְטַל (כ) שָׁם בְּמִקּוֹם שֶׁהוּא בְּעַצְמוֹ גַּם־כֵּן, אֲפִלּוֹ אִם עָשָׂה שְׁלִיחַ לְבָדִיקָה וּבְטוֹל: (יח) וְאִם אֵינוֹ עוֹשֶׂה כֵן, לְכַאוּרָה מִנָּה דְּעָשָׂה הָאִשָּׁה שֶׁאֵין הַבְּעַל מְבַטַּל בְּמִקּוֹמוֹ? אֲלֵא הַפְּנִינָה, (כז) שֶׁאֵין הַבְּעַל רָגִיל לְעֲשׂוֹת כֵּן, וְאִם־כֵּן חֲשִׁיבִין שֶׁמָּא יִשְׁפַח, לְכֵן טוֹב שֶׁתִּבְטַל אֲשֶׁתּוֹ אֲף שֶׁלֹּא צָנְהָ לָהּ לְבַטַּל, דְּמִפְּסָחֵם כְּמֹה שֶׁנֶּחַת לָהּ רְשׁוֹת דְּמִי, וְנִרְאִי לְהַתְּחִילָה עַל זֶה, וּמִכָּל מִקּוֹם אֵין כְּדָאִי לְבַטַּחְלָה לְסַמְךָ לְגַמְרֵי עַל בְּטוֹל אֲשֶׁתּוֹ בֵּין שֶׁפֶּסַח מִקּוֹם אֵינוֹ שְׁלֵחַ, וּבְיַבְטַל בְּמִקּוֹם שֶׁהוּא: (יט) שֶׁתִּבְטַל אֲשֶׁתּוֹ, וְתֹאמַר (כח) כֵּל חֲמִירָא דְּאִיפָּא בְּרִשְׁוֹת בְּעֵלֵי דְּרִדְעָ בַּהּ וְכִי, וְאִם אֵינָה מְבִינָה לְשׁוֹן־הַתְּקַשׁ תֹּאמַר בְּלִשׁוֹן שְׁפִיבִינָה, וְכִנ"ל. וְאֲפִלּוֹ אִם אֵינָה יוֹדֵעַת בְּעַצְמָהּ לְבָדִיק וּמִנְתָּה שְׁלִיחַ לְבָדִיק הַדְּרִיבָה מִחֻמְצָה, (ט) מִכָּל מִקּוֹם הַבְּטוֹל טוֹב יוֹתֵר שֶׁתִּעַשֶׂה בְּעַצְמָהּ בְּלִשׁוֹן שְׁמִיבִינָה⁽¹⁾, שֶׁאֲף לְהַבְּעַל בְּעַצְמוֹ יֵשׁ מִפְּסָחִים עַל מְנוֹי הַשְּׁלִיחַוֹת עַל הַבְּטוֹל, וְכִל־שֶׁבֶן לְאֲשֶׁתּוֹ שֶׁהִחֲמִץ בְּעַצֵּם אֵינוֹ שְׁלֵחַ, וְאֵלְמָנָה, כִּינֵן שֶׁהִחֲמִץ שְׁלֵחַ, תִּיכַל לְבַטַּל בְּעַצְמָהּ אוֹ לְעֲשׂוֹת שְׁלִיחַ, וְכִנ"ל לְגַבִּי אִישׁ:

א (א) בַּיּוֹם י"ד, וְאַחַר הַבְּדִיקָה (ב) יִבְטַל אִם צָדִין לֹא הִגִּיעַ שְׁעָה שְׁשִׁית, דְּאֲחֲרֵיהָ אֵין כְּפִירוֹ לְבַטַּל, וְכִדְלִיצִיל פְּסִימָן חֵלֵד, רַק בְּדִיקָה וְכַעֲדוֹ לְכָד: (ב) בְּאִיזוֹ שָׁעָה שֶׁיִּזְכָּר מֵהַיּוֹם, וְלְאַחַר שֶׁזָּכַר מִחֻמְצָה (ג) לְבָדִיק חֻמְצָה, שְׁמָא יִשְׁפַח עוֹד הַפֶּסַח: (ג) יבְדַק בְּחוּף הַפֶּסַח, וְאֲפִלּוֹ (ג) כְּבָר בְּטוֹל, וְאֲפִלּוֹ בְּיּוֹם־טוֹב עֲצָמוֹ (ד) בְּזָדִיק, אֲף עַל־פִּי שֶׁאֵינוֹ יְכוּל לְשַׁנְּפוֹ בְּיּוֹם־טוֹב⁽²⁾, מִכָּל מִקּוֹם יוֹכֵל לְכַפּוֹת עַל־פִּי כְּלֵי עַד מוֹצָאֵי יוֹם־טוֹב, בְּדִלְקָמֵן פְּסִימָן תְּמוּרָה, (ה) וְגַם חוֹלְקִין וְסוֹבְרִין דְּבִי־טוֹב לֹא יבְדַק, רַק בְּחֵלֵל שֶׁל מוֹצֵר⁽³⁾, וְהַפְּרִי חֶדֶשׁ הַכּוֹרִיעַ, דָּאִם לֹא בְּטוֹל חֻמְצָה קִדְּם הַפֶּסַח, (ו) אֲפִשְׁרֵי שִׁיבְדִיק אֲף בְּיּוֹם־טוֹב⁽⁴⁾, וְאִם כְּבָר בְּטוֹל, כְּדָאִי לֹא יבְדִיק רַק בְּחֵלֵל־הַמוֹצֵר, מִי שֶׁלֹּא בָּדַק קִדְּם זָמַן אֲסוּרָה וְכִי, (ז) אִם נִכְנָס הַיּוֹרְשִׁים לְזִכּוֹת בְּהַחֲמִץ וְחֻמְצָה קוֹנָה לֵהָם, פְּשִׁטָּא דְּעָבְרוּ כְּכֵל נִרְצָה וְצִירִיכִין מְרִינָא לְבָדִיק וְלִבְצֵרָה, וְאִם לֹא עָשׂוֹ כֵּן וְצִבְרָה הַפֶּסַח, אֲסוּרָה כְּדִין חֻמְצָה שֶׁעָבַר עַל־פִּי הַפֶּסַח, אֲף אִם לֹא כִּינֵנוּ לְזִכּוֹת אֵין צָרִיכִין לְכַעֲרָה נָאִם לֹא שֶׁמְשַׁחֲמָשִׁין שָׁם בְּאִוְרוֹ חֶדֶד, דְּאָז בְּכָל גּוֹנֵי צָרִיכִין לְכַעֲרָה מִשּׁוּם דְּלָמָּא אֲתִי לְמִיכַל מִנְהָן, דְּאֵין אָדָם מוֹרִישׁ אֲסוּרָה לְבָרָה⁽⁵⁾, (ח) וְגַם חוֹלְקִין וְסוֹבְרִין דְּבָקֵל גּוֹנֵי מִחֲבִיבֵי הַיּוֹרְשִׁין לְבָדִיק וְלִבְצֵרָה: (ד) יבְדִיק לְאַחַר הַפֶּסַח⁽¹⁾, וְכֵל הַבְּדִיקוֹת צָרִיף לְהִיּוֹת (ט) בְּגַר וּבְחֻרְרִין וּבְסִדְקִין, וְאֲפִלּוֹ כְּשׁוֹבָדִיק בַּיּוֹם:

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

(כז) חֲקִי־עֲלָבִים וְחִי־מִינֵי־אֲנָסִים: (כח) דְּרִדְעָ־הַחֲמִיץ: (כט) וְגַם לִפִּי מֵה דְּעִקְסִינֵן בְּכִדְאוֹרְתָא לֹא אֶמְרִינֵן חֻמְצָה שְׁלִיחַ עוֹשֶׂה שְׁלִיחַוֹתוֹ, כְּדָאִי יִצְהַר לְבַטַּל בְּמִקּוֹם שֶׁהוּא, כִּינֵן שֶׁאֵינוֹ בְּבִיתוֹ וְאֵינוֹ יוֹכֵל לְקַנֵּס בְּדִיקָה וּבְטוֹל יֵשׁ עַלֵּי מִצְוַת עֲשֵׂה דִּימְשִׁבִּיתוֹ, וְשֶׁמָּא לֹא יַעֲשֶׂה הַשְּׁלִיחַ שְׁלִיחַוֹתוֹ: (כ) מְגַזְּרִים וְשִׂיא: (כח) דְּרִדְעָ־הַחֲמִיץ: (כט) עַן בְּאִיר הַלְבָּה: (ל) בְּמִינֵי־אֲנָסִים: (מ) אֲפִלּוֹ אִם נִכְבַּר לְאַחַר שֶׁכָּבַר הִגִּיעַ שְׁעָה שְׁשִׁית וְנִצְטָר בְּהִנָּחָה אֲפִלּוֹ הֵבִי מִחֻמְצָה לְבָדִיק, וְלֹא גִזְרִין שֶׁמָּא יִבּוֹא לְאָכְלוֹ כִּשְׂמִיעָה חֻמְצָה, דְּכִינֵן שֶׁהוּא עֲצָמוֹ מִחֵד לְבָדִיק אֲחֵרִי וְלִבְצֵרוֹ לֹא חֲשִׁיבִין לָזֶה נִגְמָרָא בְּחֻמְצָה, וְדָלָא כְּרַבִּי הַיְדוּדִין, וְזִהוּ מִנְתָּה מִקְּסָבְרָא מֵה שֶׁכָּתוּב בְּאִיזוֹ שָׁעָה שֶׁיִּזְכָּר מֵהַיּוֹם: (ג) אֲף דְּאָז אֵינוֹ עוֹבֵר בְּכָל יְרֵכָה אֲפִלּוֹ אִם יֵשׁ חֻמְצָה בְּבִיתוֹ, מִכָּל מִקּוֹם גִּזְרִין דְּלָמָּא אֲתִי לְמִיכַל מִנְהָן כְּשֶׁיִּצְאָהוּ בְּאֶקְרָא [מִיָּא וְשִׂיא]: (ד) מְגַזְּרִים וְשִׂיא וְחֻמְצָה־בְּבִיתוֹ וְשִׂיא וְחֻמְצָה־בְּבִיתוֹ: (ה) בִּיָּה, וְאֵלֶּיהָ רַבָּה הַקְּסִים לְדַעֲמָהּ וְכַתּוּב שֶׁבֶן מִצָּא בְּסִפְרָא אֲפִרְכָּל בְּחִיבִיתֵיהּ, וְנִתְּנָה אֲף דְּרַב אֲחֵרוֹנִים הַעֲמִיקוּ קִדְּמַת שִׂיא וְהַפְּנִינָה־אֲבָרְתָם שֶׁהִבִּיא מִשְׁמִיעֵי הַחֻמְצָה וְחֻמְצָה דְּרָף בְּיּוֹם־טוֹב עֲצָמוֹ בְּזָדִיק וְכֵן נִרְצָה לְבָאֵרְתָה מִשְׁמִיעֵי לִשְׁוֹן הַרְרִיף וְהִרְאִישׁ, עַן שָׁם, מִכָּל מִקּוֹם עֲצָמֵי חֵלֵל רִאשׁוֹנִים בְּחֻמְצָה וְהַחֲבִיבִים בְּחֻמְצָה דְּבִי־טוֹב עֲצָמוֹ לֹא יבְדִיק, הֵלָּא מִנְהָן הַרְרִיף נִימָאִת בְּסִפְרָה מִנְהָן שְׁעִירִים וּבְחִיבֵי הַרְמִיעָה עַל פְּסָחִים וְנִכְנָסוּ מִנְתָּה כְּפִירוֹשׁוֹ עַל הַרְמִיעָה וְסִפְרָה הַפְּנִינָה: (ו) חִנְיָה דְּחֵלֵי בְּפִלְגָּתָהּ הַפּוֹסְקִים לְקַמֵּן פְּסִימָן תְּמוּרָה אִם תֵּא דְּאֶמְרִינֵן: הַמוֹצָא חֻמְצָה בְּיּוֹם־טוֹב כּוֹשֶׁה עַלֵּי כְּלֵי וְהָרָא וְלֹא יִשְׁלַטְנֵנוּ, מְרִירָה בְּכַסּוֹ, אֲכָל בְּלֹא בְּטוֹל יוֹכֵל לְשַׁלְּטוֹ לְבָדִיק⁽⁶⁾, מִפִּילָא בְּעִנְיָנָה בְּלֹא בְּשִׁלּוֹ יבְדִיק אֲפִלּוֹ בְּיּוֹם־טוֹב, וְהַפּוֹסְקִים דְּסִבְרֵי דְּאֲפִלּוֹ בְּלֹא בְּטוֹל לֹא יִשְׁלַטְנֵנוּ, הֵבִי נִגְמֵר כְּכֵל גּוֹנֵי אֵין לוֹ לְשַׁלְּטוֹ⁽⁷⁾, עַן שָׁם בְּסִפְרָה חֲדָשׁ: (ז) חֲקִי־עֲלָבִים וְחִי־מִנֵּי־אֲנָסִים: (ח) עַן אֵלֶּיהָ רַבָּה וְשִׁלְחָן־שִׁדְרֵן הַגְּרִיז: (ט) אֲחֵרוֹנִים, אֲכָן אִם בּוֹדֵק בְּיּוֹם־טוֹב, אֲפִלּוֹ לְדַעֲמָהּ הַמְחִירִין צָרִיף עִינֵן אִם מִתָּר לְהַדְלִיק נֵר בְּשִׁבִיל זֶה בַּיּוֹם⁽¹²⁾ אֲפִלּוֹ תִּיבָא שֶׁלֹּא בְּשִׁלּוֹ⁽¹³⁾, וְכַבְּשִׁלוֹ כְּדָאִי אֵין לְסַדְּקֵי נֵר, וְעַלֵּינֵן טוֹב לְחַדוֹת הַבְּדִיקָה עַל חֵלְמֵי־מוֹצֵר:

הלכות פסח סימן תלה תלו

ביאורים ומוספים

סימן תלו

דין המפרש ביום והיוצא בשקרא

[משנ"ב ס"ק א]

רוצה לומר, שלא צנה לאחד קדם נסיעתו שיבדוק פשיעו (מנוי). ולענין הדין האם עדיף לבדוק בעצמו אף על פי שהוא קודם זמנו, משום שמצוה בו יותר מבשלוחו, או שעדיף למנות שליח שיבדוק עבורו בזמנו, כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"ט סי' קיד) שממה שאין מברכים על בדיקה שלא בזמנה [ראה מה שכתבנו בביה"ל ד"ה ולא], יש להוכיח שבאופן זה אינה נחשבת בדיקה כצורת תקנת הו"ל, ולא רק שאינה נחשבת שנעשית בהידור, ואם כן עדיף לקיימה כתקנתה בזמנה על ידי שליח, ובתנאי שהשליח לא יחלוץ בבדיקה.

[משנ"ב ס"ק ג]

בלילה שלפני יציאתנו (וכו', כמו בליל י"ד) וכו', וקביעותו הגדולים שיש בהן דעה ויכולין לבדוק.

2) ואם חושש שמא יטרד וישכח לבדוק בליל יציאתו, כתב הכף החיים (ס"ק ו) שיבדוק בלילה שלפניו.

3) וכן לגבי דין כיבוד הבית קודם הבדיקה המבואר ברמ"א לעיל (סי' תלג ס"א), כתב הכף החיים (ס"ק ו) שדין זה נוהג גם בבדוק קודם הזמן.

וכן לענין איסור עשיית מלאכה קודם הבדיקה המבואר בשו"ע לעיל (סי' תלא ס"ב), כתב הפמ"ג (א"א ס"ק א) שאיסור זה נוהג גם בבדוק קודם הזמן.

ואף שלגבי בדיקת החמץ שבלייל ארבעה עשר, כתב המג"א (סי' תמה ס"ק ג) ששורפים את החמץ למחרת ביום, כמובא במשנ"ב שם (ס"ק ז), מ"מ לענין הבדוק קודם ארבעה עשר, כתב הפמ"ג שם (א"א ס"ק ג) שלכתחילה יכול לשורפו בלילה, ובטעם הדבר כתב הפמ"ג, שהרי מה שכתב המג"א שישורוף את החמץ למחרת ביום, הוא משום שעל ידי כן יזכור גם לבטל את החמץ ביום, וטעם זה אינו שייך לגבי הבדוק קודם זמנו, שהרי מבטל הוא את החמץ בלילה ולא ביום.

וגם לפי מה שכתב הרמ"א שם (ס"א) לגבי הבדוק בלילה ארבעה עשר, שטוב שישורוף את החמץ ביום כדן 'נותר' שהיה נשורף ביום, כתב הכף החיים שם (ס"ק טז) שטעם זה מועיל רק לגבי שריפת החמץ ביום ארבעה עשר שהוא זמן האיסור, וכמו לגבי 'נותר', מה שאין כן הבדוק קודם ארבעה עשר שעדיין אינו זמן האיסור, אי אפשר לדמותו ל'נותר', ויסל לשרוף את החמץ גם בלילה, [ועד מדיני בדיקה קודם הזמן, ראה מה שכתבנו בביה"ל להלן (ד"ה ולא יברך)].

4) אמנם, בשו"ע לקמן (סי' תלו ס"ד) כתב, שגם קטן שיש בו דעת לבדוק נאמן על הבדיקה, וכתב המשנ"ב שם (ס"ק יט) דהיינו מומן שהגיע לחינוך.

[ביה"ל ד"ה זקוק לבדוק]

קביעה נוספת.

5) כוונתו, שבפחות משיעור זה, מבואר בשו"ע לקמן (סי' תמד ס"ז) לגבי ההולך מביתו בערב הפסח [לדבר הרשות] ונוצר שיש לו חמץ בביתו, שלא הצריכהו לחזור ולבער את החמץ.

[משנ"ב ס"ק ה]

משום קנסא שהשקה החמץ בפסח¹⁴ וכו', אכל על הבדיקה שבתוך הפסח צריך לברכה¹⁵.

14) ומה שקנסוהו גם כשביטל את החמץ, אף על פי שבאופן זה אינו עובר ביבול יראה, כתב לקמן (סי' תמו ס"ק כה) שחששו הו"ל שאם באופן שביטל את החמץ הוא יהיה מותר לאחר הפסח, יש לחוש שכל אדם יניח חמצו בפסח ויאמר שהפקירו קודם הפסח, כדי שיהיה חמצו מותר לאחר הפסח.

15) ממה שמברך על הבדיקה בימי הפסח, אף על פי שאינו מניח פתיית חמץ קודם לכן, הוכיח הגר"א (סוף סי' תלב) שהנחת הפתייתים אינה מעכבת [ההובא הדין במשנ"ב שם (ס"ק ג)].

ובזמנינו, שבשטר מכירת החמץ לזכרי נכלל כל חמצו של אדם, כתב הדברי הגאונים (כאן דין קכה) בשם הסמא דחיי (כת"י), שאין לברך על הבדיקה בימי הפסח, שהרי החמץ שייך לזכרי.

[משנ"ב ס"ק ו]

אם נתחמץ לו חמץ קמור בפסח דבואי מקרבך בשעת הפסח¹⁶ וכו', אפ"ש דברכה ראשונה שברך אז קאי על כל מה שיקמץ אף בתוך הפסח¹⁷.

16) ואף על פי שלענין מי ששכח לברך בשעת הבדיקה בליל ארבעה עשר, כתב לעיל (סי' תלב ס"ק ד) שנחלקו אחרונים האם יברך למחרת בשעת הביעור, שיש שסברו שלא נתקנה הברכה כי אם בשעת הבדיקה, ציין השו"ת הלכות (סי' לדברי השו"ע הרב (סי' תלב ק"א ס"ק א) שטעם הדבר שאין לברך בשעת הביעור ביום ארבעה עשר, הוא משום שמנהיגו לשרוף בשעה החמישית [כמובא במשנ"ב לקמן (סי' תמה ס"ק ו)], שבה עדיין אינו חייב בביעור עד השעה השישית, מה שאין כן כשמבטל בשעת החיוב, שבוה אכן צריך לברך [וראה בדברי השו"ע הרב שם ובסי' תמו ס"ב, שדן שלפי הדעות הסוברות שבערב הפסח אין עוברים ביבול יראה, אין מברכים על בדיקה בערב הפסח גם כשנעשית לאחר השעה השישית].

17) אולם באופן שנתחמץ לו חמץ בפסח, כתב השו"ת הלכות (שם) בשם הפמ"ג (סי' תמו א"א ס"ק א) והמגן האלף (כאן ס"ק ב) שיברך, וטעם הדבר התבאר במגן האלף שם, שהרי בשעת הברכה שקודם הפסח אין רעתו על זה.

[שעה"צ ס"ק יא]

דלא קט"ז ששקטפך בקה"ת¹⁸.

18) שם (ס"ק ב) כתב, שהדבר תלוי בטעם הדבר שאין מברכים על בדיקה שלאחר הפסח, שיתכן לפרש שהוא משום שאין מברכים אלא על בדיקה הנערכת מחשש איסור יבול יראה, שלפי זה אינו מברך גם בבדיקה שבתוך הפסח באופן שכבר ביטל את החמץ ואינו עובר עליו באיסור יבול יראה, אך לפי הטעם שאינו מברך על בדיקה שנעשית בשעה שחמץ כבר מותר באכילה, ואינה אלא כדי להפריד בין חמץ שנאסר לחמץ המותר [וכמו שהוזכר במשנ"ב (סי' ה)], אם כן על בדיקה שבתוך הפסח מברך, שהריהי נעשית כדי שלא יבוא לאכול את החמץ [וראה בדבריו שהסתפק בכוונת דברי המ"מ פי"ג מה"ל חמץ ומוצה ה"ן].

הַלְבוּת פֶּסַח סִימָן תּלוּ

ביאורים ומוספים

ואפילו בתוך לי יום לחג, אינו מברך, וכן הורה הגרש"ז אויערבך (הליכות שלמה פסח פ"ה דבר הלבנה אות כט) לגבי הבדוק קודם ליל ארבעה עשר, שאכן המנהג שאינו מברך.

ומטעם זה הוסיף בשעה"צ (שם), שאף שמחמת עצם דין הבדיקה מותר לכתחילה לבדוק קודם ארבעה עשר [היינו גם מי שאינו יוצא בשיירא וכדו'], יש להימנע מכך משום שמפסיד את הברכה, וכמו שמצינו במשנה (תרומות פ"א מ"ו) לענין הפרשת תרומה, שערום לא יתרום משום שמפסיד את הברכה.

ובעין זה הורה החזו"א (דינים והנהגות פי"ז אות יח) לבחור ישיבה הדר בפנימיית הישיבה, שלכתחילה יבוא מבית הוריו לישיבה בליל ארבעה עשר כדי לבדוק את חדרו בברכה, ורק אם קשה לו לבוא לשם בליל ארבעה עשר, יבדקו באחד הלילות הקודמים בלא ברכה. וראה עוד בדעת הגרש"ז אויערבך (הליכות שלמה פסח פ"ה סי"ז).

עוד בענין חובת בדיקת חדי פנימיית הישיבה, ראה מה שכתבנו לקמן (סי' תלו ס"ק ב).

ולענין מה שכתב המשגיב לעיל (סי' תלב ס"ק ב) שיש אומרים שקודם הבדיקה טוב שיטול דיו, משום נקיות, דעת הגרש"ז אויערבך (הליכות שלמה שם) שהיינו דוקא בבדיקה בזמנה כתקנתה, מה שאין כן בבדיקה שלא בזמנה שאינה כתקנתה [שהרי אין מברכים עליה], אין צורך ליטול דיו.

וכן לענין המנהג להניח פתיתי חמץ לפני הבדיקה המובא ברמ"א לעיל (סי' תלב ס"ב), מ"מ הבדוק קודם ליל ארבעה עשר, כתב בשו"ת מנחת יצחק (ח"ח סי' לה) שאינו בכלל מנהג זה, וטעם הדבר, שהרי בטעם המנהג כתב הרמ"א שם, שהוא כדי שלא תהיה ברכת הבדיקה לבטלה אם לא ימצא חמץ בבדיקתו, ואם כן הבדוק קודם ליל ארבעה עשר שכתב הרמ"א (כאן) שאינו מברך, אינו בכלל המנהג [ההוסיף], שאף עדיף שלא להניחם, וראה שם טעם הרב[ר].

מאידך, הגר"ש אלישיב (קובץ תשובות ח"ג סי' עג) כתב שאמנם הטעם שכתב הרמ"א (הג"ל) אינו שייך כשבדוק קודם ארבעה עשר, מ"מ הרי הובא בשם האר"י ז"ל שהנחת עשרה הפתיתים היא על פי סוד גדול [ראה במשגיב שם (סי' יג) שהזכיר], ולפי זה יתכן שאין חילוק בין ליל ארבעה עשר לקודם לכן, והוסיף, שגם הטעם להנחת הפתיתים שכתב החק יעקב שם (סי' יד), שעל ידי שימצא את פתיתי החמץ יתן אל ליבו לבדוק היטב שמא ימצא עוד חמץ, שייך גם קודם ליל ארבעה עשר.

[משגיב ס"ק ה] ויש קולין בדבר[ם].

6 אולם, לענין דינו של חמץ זה לאחר הפסח, כתב בשו"ת אגרות משה (ארי"ח ח"ד סי' צה) שהוא אסור בהנאה, כדין חמץ שעבר עליו הפסח, ומעין מה שכתב המשגיב להלן (סי' יז) לענין ארזר חייטים, וכתב, שלכן ימכרנו לנכרי קודם הפסח, וכל נדון המשגיב כאן הוא רק לגבי חיוב בישור.

[משגיב ס"ק ט] ולמעשה יש לדון לפי קרוב ורחוק המקום[ם].

7 ובזמננו שמצויים כלי תחבורה מהירים, כתב בשו"ת אור לציון (ח"ג פי"ז תשובה יח) שאין נחשב כמקום רחוק אלא כגון היוצא מארץ ישראל לחוץ לארץ, אבל היוצא מעיר לעיר, נחשב כמקום קרוב, ואינו חייב לבדוק קודם שיוצא לדרכו.

[משגיב ס"ק יב] ואפילו אין נדעו לפנותו עד אחר הפסח, שלא יקאָה הַחֲמֵץ בַּפֶּסַח, אֶפְלוּ הַכִּי חָל עָלָיו חוֹבַת הַבְּדִיקָה מִקִּדְמָה.

8 ואף על פי שאין מחיצה גדולה מזה במה שעושה ביתו ארזר ומכניס לשם תבואה, ומבואר ברמ"א לקמן (סי' תמ ס"ב) שמועילה מחיצה בפני חמץ של נכר שנמצא ברשותו ולא קיבל עליו אחריות, כתב החזו"א (ארי"ח סי' קכד הערות לפסחים ב, א) ששונה חמץ שהיה שלו, שעדיין דעתו עליו, ויש יותר חשש שיבוא לאוכלו, ולכן מחיצה אינה מועילה לגביו אף על פי שביטלו או הפקירו.

[משגיב ס"ק טז] וכל־שֶׁפֶן קָשִׁישׁ סָפֵק אִם נִתְחַמְצוּ.

9 שבאופן זה יש ספק ספיקא, שמא לא נתחמצו, וגם אם נתחמצו שמא נתעפשו, כמבואר לקמן (סי' תסז ס"ק כא), ולכך אין צורך לפנותו.

[ביה"ל ד"ה ולא יברך]

גרי נדעת הר"א קמפרי חדש, ונדעת הריש"א להקריע קטפ"ת, וצריך ציון לקצתה[ם].

10 אמנם, בשעה"צ לעיל (סי' תלג ס"ק ה) כתב בשם החק יוסף, שהלכה בדעת הרמ"א (כאן) שהבדוק קודם ליל ארבעה עשר,

הלכות פסח סימן תל"ו

באר הגולה ח

ב פיקוד דבוקא שם
וקפודו ט"ו קסס
אחרים, וכן קטב
השור בשם הקדמים
ותרין ז'אות ג
ז' שם בקמרא

צריך לבדק (וכשמגיע פסח (ו) ובטלנו) (טו). וְיָאָם (ז) דעתו לחזור קדם הפסח, (ח) צריך לבדק
ואחר-כך יצא, (ט) דחישין שמה יחזר ערב-פסח בין השמשות (י) ולא יהיה לו פנאי לבער. וְכֵן
העושה ביתו (ד) (יא) אוצר, תוף שלשים יום (יב) זקוק לבדק (יג) ואחר-כך פוגס אוצרו לחוכו; קדם
שלשים יום, אם דעתו לפנותו קדם הפסח, (יג) צריך לבדק ואחר-כך עושהו אוצר, (יד) ואם אין
דעתו לפנותו קדם הפסח (ו) (טו) אינו צריך לבדק: הגה ואוצר חטים (טז) *ש"ש (ז) חטים מחמצים
בקרקעית הבור, *אם נעשה האוצר שלשים יום קדם הפסח אינו זקוק לבער, אלא מבטלו בלבד נדו, מיהו, לאחר
פסח בשמנה האוצר (יז) *אסור להנות מאותן חטים. (יח) ואם אין שם חמץ ידוע אלא ספק, מתר למכר (יט) האוצר

באר היטב

ד"ה להוציא פשעא תוך ל' ולא בדיק צריך לחזר לביתו או לשלח שליח שידבק, מ"א: (ו) א"צ לבדק. אכל חמץ ידוע צריך לבער, פ"מ"ש ס"ק ג: (ז) חטים

באר הלכה

הרי דעת הרא"ה בהפסח דלש, ודעת הרמב"ם להכריע בהפסח, וצריך ציין
לפ"ש (י"ג): * שיש חטים מחמצים, ע"ן מה שכתבנו במשנה ברוח דהאם הניח
החטים ואחר-כך נתחמצו וכ"י, הוא מנגן אברהם, ובאליה רבה מפקק עליה,
דג"ע מפלגת מפני שדעתו למכר בורו לאחר הפסח ובטלו אינו בטול גמור
וע"כ צריך לפנותו, ובבית-מאיר משמע כהמגן אברהם: * אם נעשה
האוצר שלשים יום וכו'. וכתוף שלשים יום אם רוצה להניח אוצר של
חטים, אפלו אם אינו ידוע לו אם יש שם חטים של חמץ בקרקעיתו של הבור,
כיון שרמיל להפסח שם חטים לחים דינו בעושה את ביתו אוצר, וצריך לכבד
אותו מקום ולבדק לאור הור קדם שפתי האוצר שם חמץ ופ"מ"ש: * אסור
להנות וכו'. ע"ן משנה ברוח השעם, והיא מרשב"א בתשובה, כיון דבנותו
בראי לפנות אוצרו, אם-כן הרי הוא כמבטל ומכון לזכות בו, ולקאורה צריך
טעם, דאם-כן גם מתחלה קדם הפסח לשה לא נתיבד לפנות, דמה דשרינן
במפלת הוא על-ידי בטול חמץ, וידעת הסמ"ק בבטול מדאורייתא,
דמדאורייתא אינו ממכר וקשלא בטל עובר בכל נאה, ואף לרש"י ז"ל על-
פ"פ"מ"ש בטול צריך (וע"ן בסימן תל"ג מה שכתבנו שהרמב"ם הביא שתי

(ד) אוצר. קלומר ששפמטו שם חמץ ואח"כ רוצה להניח שם עצים או נר
אחר: (ה) ואח"כ פוגס, ואם לא בדיק קדם, צריך לפנות האוצר ולבדק, ואפשר

משנה ברוחה

חכמים. ואם יש שם חמץ ידוע, (ט) יש אומרים דחמץ לבדק קדם
שיצא, (ט) ויש מקל"ן בדיקו: (ו) ובטלנו. במקום שהוא. דאף
דאין רוצה הקמץ עובר משום 'כל יטמין', דהא לא בשלה מעקרא
[הג"ר א:]: (ז) דעתו לחזור קדם הפסח. וכל-שכן אם דעתו לחזור
בתוך הפסח: (ח) צריך לבדק. ואפלו יצא מתחלה השנה צריך
לבדק [אחרונים], ואפלו בשל פכר (י) מפל מקום צריך לבדק,
שמה יחזר וימצא ויאכלנו: (ט) דחישין שמה וכו'. ודוקא
במפרש לים או יוצא בשניא לנרף רחוקה, (יא) אפלו דעתו לחזור
זמן רב קדם פסח חישין שמה וישתהא, אבל יוצא לנרף קרובה,
אפלו בתוף שלשים יום לא חישין. (יב) ומכל מקום הפל לפי
הענין, דלפעמים אפלו לנרף קרובה, אם מגביל זמן ביאתו
בצמצום קרוב לזמן הבדיקה חישין שמה וישתהא, וצריך לבדק
מקום, ויש (יג) מקל"ן בזה, ולמעשה יש לדון (יד) לפי קרוב
ורחוק המקום: (י) ולא יהיה לו פנאי לבער. רוצה לומר, וכוים-

טוב לא יוכל לבערו מפני שאין כמעטין הקמץ ביום-טוב, ונמצא מקום הקמץ בביתו: (יא) אוצר. ואפלו אין שם חמץ ידוע
(טו) אלא שהוא מקום ששפמטו שם חמץ, ועתה רוצה להניח שם תבואה לאיזה זמן או עצים וכ"י האי גונא: (יב) זקוק לבדק.
ואפלו אין דעתו לפנותו עד אחר הפסח, שלא יראה הקמץ בפסח, אפלו הכי חל עליו חובת הבדיקה מקדמם⁶ כיון שהוא תוף שלשים.
ואם לא בדיק קדם, (טו) צריך לפנות האוצר ולבדק: (יג) צריך לבדק. שחששו חכמים (יז) שמה יתחיל לפנותו קדם ליל י"ד ולא
יגמור לפנותו, אלא ישאר ממנו (יח) פחות מגכה שלשה טפחים מכסה על הקמץ, דשיב לא הרי כמבער, ואחר-כך פשיע ליל י"ד
ישבח על החמץ שפחת האוצר כיון שמכסה מן העין: (יד) ואם אין וכו' קדם הפסח. אלא לאחר הפסח: (טו) אינו צריך לבדק.
דקדם שלשים יום אין חל עליו חובת הבדיקה, ואחר-כך פשיעשה האוצר הרי הוא כמבער, כמו חמץ שנפלה עליו מפלת, וסגי בבטול
כשיגיע פסח, וכו"ל. וכתב במגן אברהם: וכל זה בחמץ שאינו ידוע, אבל בחמץ ידוע (יז) צריך לבערו מתחלה, ויש מקל"ן אפלו בחמץ
ידוע, וכו"ל בסעיף-קטן ה: (טז) שיש חטים מחמצים. הינו, שהיו (כ) שם חטים מחמצים ואחר-כך הניח האוצר עליהם, ואפלו הכי
אין צריך לבער כיון שנעשה האוצר קדם שלשים יום, ורק שביטלנו קדם הפסח, (כא) אבל אם הניח החטים ואחר-כך נתחמצו החטים
מלחות הבור, אפלו הנה הנחתו תוף שלשים אין צריך לפנותו, דבשעה שהניח החטים צדק לא הנה שם חמץ, ועכשו הרי חמץ שנפלה
עליו מפלת וכו"ל-שפ"ו פשיע ספק אם נתחמצו⁶, ויבטלנו קדם פסח: (יז) אסור להנות וכו'. דאף דחמץ שנפלה עליו מפלת (כז) מתר
להנות מהו לאחר פסח, הלא נרע טפי, דהתם אין בדעתו לפנות הנל ולחטט אחר הפסח, אבל כאן הלא דעתו לפנות בורו אחר הפסח,
(כח) והרי הוא כמבטל ומכון לחזור ולזכות בו. ופשוט דיכול למכרו לכל האוצר קדם הפסח לעצום ויהיה מתר אחר-כך להנות ממנו:
(יח) ואם אין שם חמץ ידוע, רוצה לומר, בעת שהניח מלמעלה האוצר אינו ידוע אם הנה או בקרקעיתו חטים מחמצים בוראי:
(יט) האוצר. אחר הפסח, וליפא למחש למירי, (כד) דאף אם מצא עכשו מחמצים, שמה לאחר הפסח נעשה, ועוד, דשמה אין זו

שער הצינור

(ח) ב"ח ועלת-שפת ומגן אברהם וכו': (ט) ר"ן ובלשון חזק-יעקב האלה נבה ופרי חוש ומקור-חיים ומאמר-מקדכי, וכן מצאמי בהישי ריטב"א להקל:
(י) אף דדעת הב"ח ולבוש להקל בשב"ב בשל והאלה רבה מצד פחותם, מפל פקום לא נצויה לטמם כן משום הדעת העלת-שפת והפרי חוש והפאמר-מקדכי
ומקור-חיים להחמיר בזה, וכן משמע ממגן אברהם בסעיף-קטן יב והג"ר בסעיף-קטן ב שחולף לשיטתו: (יא) מגן אברהם, והספיקו עמו וחקי"וסף
ואליה רבה והג"ר, ולא כש"י: ומכל מקום סיים המגן אברהם בזה והכל לפי הענין: (יב) מגן אברהם, והעתיקו האלה רבה וחקי"וסף, אכן בחק-יעקב לא העתיק
אלא ראש דבריו, ומשמע לקאורה דאין מודה לו כנה וסביב"א לה הקל"ן: (יג) ס"ו ובג"ר-ישע והג"ר: (יד) כן מוכח במקור-חיים: (טו) מגן אברהם: (טז) מגן
אברהם בשם טה"ר [והביאווה האחרונים, אכן בבית-מאיר ומאמר-מקדכי מקפיקים בזה, דמנשיי משמע דרק להתחלה לא וזה בעורו אכל בדיקוד הרי הוא
כמפלת וסגי בבטול, ולמעשה כתב גם הפאמר-מקדכי דאין לזו מדברי המהר"ל, שכן מתח גס-כן מהמ"א לקמה בשם תשובת הרשב"א, גם יש לומר דרש"י
לשיטתו דמבער מן התורה, והלא יש דסקי"א לה המפלת, מן התורה אינו כמבער: (יז) בית-יוסף: (יח) דאי הרי כ' טפחים היא בכלל מפלת על הקמץ דהיי כמבער:
(יט) ואף דחמץ שנפלה עליו מפלת מקל"ן אף ההיא ידוע, שאני טבא דמניח האוצר עליו בנדים והיי כממקין להתחלה [מ"א]: (כ) מגן אברהם, וכתב, דאפלו
למא דנסבו לן בדבר-אסור אפלו קדם שלשים, הלא דנעשה כבר האוצר אין להתמיר: (כא) גם זה שם, ומכל מקום לאחר פסח מספיקא דאסור להנות מהן אם הן
ודאי חמץ, כיון שדעתו לפנותו אחר הפסח: (כב) מגן אברהם בשם הרשב"א, והנה במגן אברהם כתב דאף למאן דאמר וכו', ואנו השמטנו מכת דאף למאן דאמר,
משום דלהלכה קמא לן דשרי, כמו שכתב האלה רבה, והשתנהו לעיל בבאר הלכה בסימן תל"ג: (כג) לשון הרשב"א: (כד) עטרת-זקנים בשם הרשב"א:

